

УДК 657.221:005.3 (043.3)

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

THE FEATURES OF ACCOUNTING OUTSOURCING IN UKRAINE

Грабчук І.Л.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Житомирський державний технологічний університет

Прохоренкова К.В.

магістрант,
Житомирський державний технологічний університет

У статті розкрито основні переваги та недоліки впровадження бухгалтерського аутсорсингу. Аналізуючи та систематизуючи наукові праці вчених, враховуючи наявну практику, автори узагальнили проблемні питання його розвитку в Україні. Визначено випадки, за яких підприємствам недоцільно вдаватися до послуг аутсорсингу облікових функцій.

Ключові слова: аутсорсинг, бухгалтерський аутсорсинг, організація обліку, аутсорсер, облікові функції.

В статье раскрыты основные преимущества и недостатки внедрения бухгалтерского аутсорсинга. Анализируя и систематизируя научные труды ученых, учитывая имеющуюся практику, авторы обобщили проблемные вопросы его развития в Украине. Определены случаи, при которых предприятиям нецелесообразно прибегать к услугам аутсорсинга учетных функций.

Ключевые слова: аутсорсинг, бухгалтерский аутсорсинг, организация учета, аутсорсер, учетные функции.

The article is devoted to the issues of determining the characteristics of the development of accounting outsourcing in Ukraine. The analysis and systematization of scientific works of scientists on accounting outsourcing was carried out. The article reveals the main advantages and disadvantages of the introduction of accounting outsourcing. Were summarized the problematic issues of its development in Ukraine. Cases in which it is impractical for enterprises to use the services of outsourcing accounting functions are identified.

Key words: outsourcing, accounting outsourcing, accounting organization, outsourcer, accounting functions.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання аутсорсинг виступає ефективним інструментом управління, який передбачає делегування окремих завдань стороннім суб'єктам. Склад таких завдань може бути різним: від найпростіших, зокрема технічного обслуговування, до цілих процесів, яким є, наприклад, бухгалтерський облік. Передача облікових функцій на аутсорсинг дає змогу зосередитись на основних процесах підприємства, водночас здійснення цього кроку вимагає чіткого обґрунтування та дослідження проблем, з якими може зіштовхнутися підприємство під час вибору такої форми організації бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню у сфері організації бухгалтерського обліку присвячені праці таких вчених і науковців, як О.П. Войналович, С.В. Івахненко, О.П. Кудря-Висоцька, С.О. Левицька, Я.В. Олійник, С.В. Свірко, В.В. Сопко, В.А. Шпак. Проблемні питання саме бухгалтерського аутсорсингу піднімали у своїх працях Г.І. Ляхович, В.М. Рожелюк, Л.С. Скакун, А.Ж. Султангужієва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на приділення все більшої уваги протягом останніх років дослідженню бухгалтерського аутсорсингу, науковці здебільшого наголошують на важливості його впровадження, досліджують теоретичні аспекти, залишаючи невирішеною більшість проблем бухгалтерського аутсорсингу в Україні.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є визначення особливостей та обґрунтування основних проблем розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зарубіжна практика ведення бухгалтерського обліку свідчить про сильне поширення аутсорсингу саме в цій сфері. Означене питання досить врегульоване як на рівні законодавства, так і на рівні підприємств, які надають такі послуги.

В Україні протягом останніх років бухгалтерський аутсорсинг набуває все більшого поширення, але відсутність чіткого нормативного регулювання створює перешкоди його розви-

тку. Ці та інші проблеми у своїх наукових працях розглядали багато науковців.

Одне з перших досліджень, яке всебічно охопило проблеми бухгалтерського аутсорсингу в Україні, здійснено в кандидатській дисертації Л.С. Скакун [9] у 2010 р. Науковець внесла пропозиції щодо його трактування з економіко-правового та облікового підходів, обліку витрат на організацію та ведення бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу, оцінювання ефективності його застосування.

Грунтовне дослідження проблемних питань, які виникають під час організації бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу, здійснено в докторській дисертації Г.І. Ляхович [7] у 2018 р. Науковець приділила значну увагу теоретичним питанням (поняття, види) бухгалтерського аутсорсингу, питанням нормативного (законодавче регулювання) та організаційного (документування, послідовність переходу) характеру.

О.М. Шевченко та О.О. Шевченко окреслюють основні причини повільних темпів розвитку аутсорсингу фінансових послуг в українському бізнесі та включають до них:

- брак досвіду та інформації;
- несприятливу економічну ситуацію в країні;
- відсутність відповідного законодавчого визначення та регулювання процесів аутсорсингу фінансових послуг;
- недостатньо розвинуте інфраструктурне та інституціональне середовище здійснення аутсорсингових операцій;
- чинники недовіри [11, с. 1111].

Окремі автори, наголошуючи на проблемах, які на сучасному етапі характеризують розвиток аутсорсингу в Україні, також створюють інші суперечності. Зокрема, К.С. Косінова наголошує на тому, що законодавство України не містить чіткого визначення аутсорсингу, в ньому відсутній порядок укладання та оформлення договорів щодо передання функцій на виконання іншим компаніям, а також вказує на те, що під час аутстафінгу як одного з видів аутсорсингу виникають проблеми оформлення трудових договорів та захисту прав працівників [5, с. 199]. Проте, на нашу думку, аутстафінг не є окремим видом аутсорсингу, що підтверджують дослідження інших науковців, зокрема Г.І. Ляхович [8, с. 79].

М.О. Тонюк [10] вказує на те, що однією з основних перешкод на шляху активного впровадження аутсорсингу на підприємствах України є відсутність визначення процесів аутсорсингу, а також їх нормативно-правового регулювання, контролю та відповідальності за порушення.

Значні перешкоди в розвитку бухгалтерського аутсорсингу становлять проблемні питання щодо встановлення вартості таких послуг, адже її оптимальне значення забезпечить швидке налагодження співпраці між аутсорсером та підприємством-замовником. С.М. Лайчук [6] конкретизує ці питання, зокрема вказує на непрозо-

рість розрахунку трудовитрат та їх нормування, неможливість точного оцінювання обсягів робіт під час укладення аутсорсингового договору. Крім того, під час вирішення наведених проблем аутсорсерам слід значну увагу приділити візуальному представленню результатів. Адже, як свідчить практика, аутсорсерам досить складно обґрунтувати ціну послуг перед підприємством-замовником.

Таким чином, розвиток бухгалтерського аутсорсингу в Україні відбувається в складних умовах, які характеризуються наявністю великої кількості проблем теоретичного, нормативного та організаційного характеру (табл. 1).

Проведений аналіз наукових праць показав, що найбільшу увагу науковці приділяли недолікам, які впливають з недосконалої чинної законодавства. Така позиція є цілком зрозумілою, адже те, що не врегульоване нормативно-правовими документами, викликає багато суперечностей на практиці.

Делегуючи функцію бухгалтерського обліку стороннім виконавцям, підприємство отримує низку вигід. Однак, незважаючи на переваги, аутсорсинг бухгалтерського обліку має також певні недоліки (рис. 1).

Крім того, абстрагуючись від переваг та недоліків бухгалтерського аутсорсингу, врахуємо низку випадків, за яких існує об'єктивна необхідність залишити бухгалтерські функції на самому підприємстві.

1) Задоволення показниками ефективності організованого паперового документообігу, прагнення до збереження документів в межах підприємства. Керівництво окремих підприємств прагне до збереження значної кількості паперових документів в офісах або спеціалізованому зовнішньому сховищі. Причинами такої ситуації є вимоги до діяльності підприємств або відсутність бажання змінювати традиційні способи оброблення інформації. Якщо немає вимог до заборони передачі бухгалтерського обліку стороннім суб'єктам на законодавчому рівні, то можливим є використання гібридного підходу, за якого частина облікових функцій залишатиметься на підприємстві, а інша частина – передаватиметься. Прикладом може бути виписка первинних документів як функція підприємства, що належить до внутрішніх, а їх обробка та відображення в обліку вже передаються сторонньому суб'єкту ведення обліку.

2) Підприємство є невеликим. Як правило, підприємству не потрібні додаткові бухгалтерські послуги, поки воно не досягне певного рівня доходу та обсягів діяльності. Мікропідприємства, приватні підприємства з обмеженими потребами щодо бухгалтерського обліку можуть не потребувати залучення сторонніх виконавців для ведення обліку. Коли підприємство отримуватиме значні доходи, керівництво обов'язково перегляне ідею аутсорсингу бухгалтерських послуг.

3) Незацікавленість керівництва підприємства у впровадженні нових технологій. В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій оброблення інформації відбувається у все більш прискорених темпах, проте існують підприємства, які не шукають альтернативних варіантів ручному веденню бухгалтерського обліку або застосуванню традиційних методів оброблення даних (наприклад, з використанням можливостей MS Excel). За такої ситуації, ймовірно, немає потреби в аутсорсингу, адже аутсорсери, як правило, використовують передові технології обліку, які потрібні для найякіснішого його ведення на підприємствах.

4) Єдина причина користування послугами бухгалтерського аутсорсингу полягає у скоро-

ченні витрат на ведення бухгалтерського обліку. В сучасних умовах аутсорсинг виступає більшою мірою як ефективний механізм надання послуг, ніж як спосіб економії грошових коштів. Тому, як правило, керівництво підприємства може знайти дешевшу альтернативу, проте воно може залишитись незадоволеним результатами такої співпраці.

5) Відсутні недоліки у веденні обліку. Керівництво підприємства своєчасно отримує інформацію на поставлені запити, відсутні помилки ведення обліку та складання звітності – все це є свідченням того, що вибрана форма організації бухгалтерського обліку є ефективною.

Якщо діяльність підприємства відбувається в одній з наведених умов, то це, як правило, вказує на недоцільність розгляду аутсорсингу

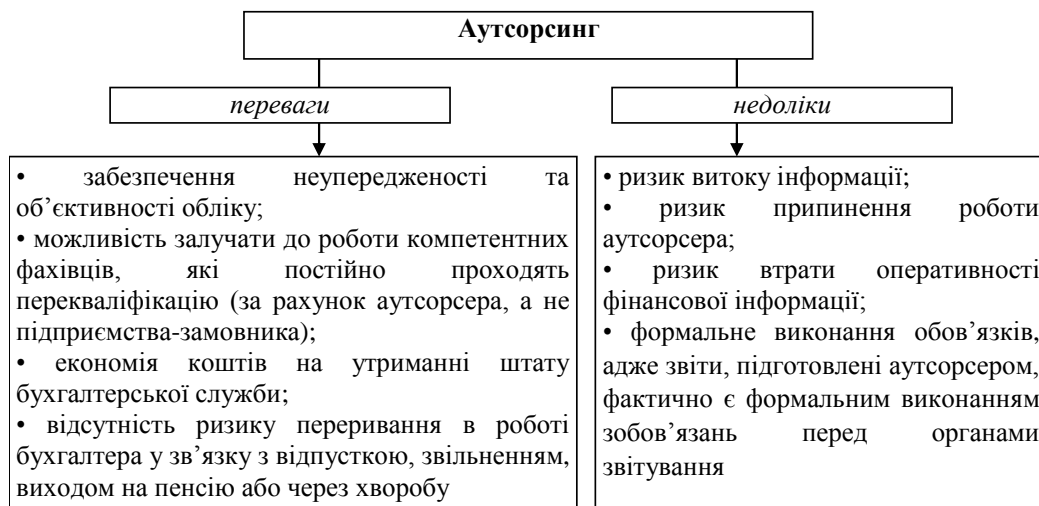

Рис. 1. Основні переваги та недоліки бухгалтерського аутсорсингу

Таблиця 1

Проблеми розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні, виявлені на основі аналізу наукових статей

Група проблем	Проблеми, які піднімали науковці	Науковці, які досліджували ці проблеми
Проблеми теоретичного характеру	Відсутність єдності щодо трактування бухгалтерського аутсорсингу, його видів.	Г.І. Ляхович [8], К.С. Косінов [5], О.І. Волот, А.П. Митько [1], Л.С. Скакун [9]
Проблеми нормативного характеру	Недостатній рівень нормативного регулювання аутсорсингу, відсутність чіткого закріплення поняття «договір аутсорсингу» на законодавчому рівні, а також вимог до нього.	Г.І. Ляхович [8], К.С. Косінов [5], Л.М. Духновська, О.Т. Казанівська [3], В.М. Іванков [4], О.М. Шевченко, О.О. Шевченко [11]
	Відсутність вимог до зовнішніх суб'єктів ведення бухгалтерського обліку.	Г.І. Ляхович [8]
Проблеми організаційного характеру	Відсутність чітких етапів переходу на бухгалтерський аутсорсинг.	Г.І. Ляхович [8]
	Недостатньо розвинуте інфраструктурне та інституціональне середовище здійснення аутсорсингових операцій.	О.М. Шевченко, О.О. Шевченко [11]
	Відсутність визначення процесів аутсорсингу.	М.О. Тонюк [10]
	Невизначеність порядку ціноутворення вартості послуг бухгалтерського аутсорсингу.	Т.І. Воскресенська [2], С.М. Лайчук [6], Л.С. Скакун [9]

як ефективної форми організації бухгалтерського обліку.

Висновки. На основі аналізу наукових праць здійснено групування проблемних питань розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні на сучасному етапі. Це дало змогу визначити питання, які потребують вирішення, перш за все це стосується нормативного врегулювання.

Враховуючи окреслені проблеми бухгалтерського аутсорсингу в Україні, можемо передбачити, що перспективи його розвитку будуть пов'язані з прийняттям відповідних нормативних документів, що дадуть змогу врегулювати відносини між аутсорсером та підприємством-замовником, а також закріплять організаційно-методичні аспекти організації обліку на засадах аутсорсингу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волот О.І., Митько А.П. Бухгалтерський аутсорсинг: сутність, класифікація та облік. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 7. С. 76–79.
2. Воскресенська Т.І. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: сутність та особливості поширення в Україні. Бізнес-Інформ. 2018. № 1. С. 254–259.
3. Духновська Л.М., Казанівська О.Т. Вигоди та ризики використання аутсорсингу та аутстафінгу в бухгалтерському обліку. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2014. Т. 19. Вип. 2 (6). С. 44–48.
4. Іванков В.М. Організація бухгалтерського аутсорсингу та її оцінка в аудиті. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22 (2). С. 231–237.
5. Косінова К.С. Аутсорсинг як засіб розвитку та зміцнення національної економіки України. Економічна теорія та право. 2017. № 2 (29). С. 193–204.
6. Лайчук С.М. Ціноутворення вартості послуг бухгалтерського аутсорсингу. Бізнес-Інформ. 2018. № 2. С. 210–214.
7. Ляхович Г.І. Розвиток організації бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу: автореф. дис. докт. екон. наук: спец. 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. Житомир, 2018. 41 с.
8. Ляхович Г.І. Розвиток організації бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу: теорія та методологія: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2018. 300 с.
9. Скакун Л.С. Бухгалтерський облік в умовах аутсорсингу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09; Житомир. держ. технол. ун-т. Житомир, 2010. 21 с.
10. Тонюк М.О. Аутсорсинг як інструмент забезпечення ефективної діяльності підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 10.
11. Шевченко О.М., Шевченко О.О. Аналіз тенденцій розвитку аутсорсингу фінансових послуг в світі та Україні. Молодий вчений. 2017. № 10 (50). С. 1109–1112.